

Novinky z výstaviště.

Palác státu Idaho.

Idaho, ačkoliv státem nejmladším ve svazku sesterské naší mocné republiky postavil palác na výstavišti, jenž bude jímati oko návštěvníků.

Budova státu Idaho.

Jako Florida předvedla světu nejstarší pevnost San Marco aneb Fort Marion, tak jiné státy postavily typické budovy své historie aneb výrobky, tak i Idaho objevuje se před světem se svým ideálním, letním horským domem. Stavitelem přednosti popisovat nebudeme, snímek mluví za sebe. Budova tato bude pěkným shromážděním nejen pro osadníky z Idaho ale i místem pro výstavní předměty.

Jižní Dakota byla velmi šťastnou ve volbě stavby na výstavišti, neboť její budova bude prvním předmětem, jenž oku návštěvníků lahodí buď na jižní straně 75. ulice. Budova jest 70x130 stop, dvě poschodí vysoká, každé poschodí 14 stop. Čtrnácte měst státu toho bude krásné a uměle zobrazeno na oknech budovy. Každý hřeb zhotoven bude svaly jihodakotskými.

Budova Jižní Dakoty.

Zevní strana jest zhotovena z cementu yanktonského, jenž jest jedním z největších průmyslových výrobků toho státu. Výstava zobrazovatí bude v oddělených skupinách výrobky ze všech oddílů hor a řek až k pánvi Big Sioux. Bude lze spatřiti též artézké studně v různých skupinách, jak se vyvíjely a zdokonalovaly, jedna z nich obrhliti bude 1.900 gallonů vody za minutu a bude mít tlaku 150 lb. na čtvereční palec.

První budova na výstavišti.

Hayti, ačkoliv hostí nejmenší národnost v celém světě, byla se svou budovou na výstavišti nejdříve hotova. A jest to budova velmi dobrá — daleko větší a úhlednější nežli mnohé jiných větších států. Jest čtyřhraná, okrášlena bání a obklopená na třech stranách ozdobnou sloupovitou verandou.

Budova ostrova Hayti.

Státní znak bude nalézati se nad hlavním vchodem a ponese nápis "Republique Haytienne, 1492—1804—1893." Datum roku 1804 jest ono, kdy Hayti stalo se neodvislým. Haytská vláda povolila na výstavu \$25,000, než obchodníci domorodí přičinili se všemožně o zvelebení výstavy. Vystavena bude hlavně káva, tropické ovoce, domácí dříví, kovy a byliny.

Skoro všechny odrudy patera lidských plemen budou na světové

výstavě zastoupeny, a budou počati záležeti, jenž do Chicaga zavítá. Indiáni z Jižní Ameriky tvořiti budou svou zvláštní zajímavou skupinu a mezi nimi budou též zastoupeni z Terra del Fuego, Fuego-áni; ačkoliv lihou ve studenějším poměrně podnebí, jsou po většinu nazí a chrání se z části jenom kusem oděvu proti větru.

Jiho-americký vádec.

Mužové ačkoliv málo přesahují výška pěti stop, jsou velmi silní, a ženy jejich jsou právě tak svalovité jako jejich mužové. Zvláštností u tohoto lidu jest obdivuhodná zručnost v mrštění kamenů.

Hází je oběma rukama s takovou rychlostí, prudkostí a dovedností jako ti nejlepší rvači ze fimesla. Jsou tedy ti nejlepší rvači "bolasové" v celém světě, předělece ve zručnosti staré osadníky ostrovů balearských.

Parník Gaelic přistál 23. března z Číny a Japanu na pobřeží pacifického, obřazen 2.600 tunami nákladu a množstvím výletníků. Mezi nákladem nalézá se celé množství předmětů pro světovou výstavu určených z Číny, Japanu, Javy, Corey, Bornea a jiných východních zemí. Japonské předměty doprovází 30 Japonců a jedna žena, kteří zůstanou v Chicagu po čas výstavy.

Zeládnosti.

Se zvláštním dovolením říšské vlády německé vystavena bude na světové výstavě v německém oddělení socha Germanie. Socha tato jest uměleckým dílem umělce Seitze a nachází se již na své cestě do Chicaga.

Ruské výstavní předměty jsou očekávány během dubna. Opozdění se stalo následkem uvážnutí parku "Něva" v ledu. Rusko bude znamenitě zastoupeno v oboru rybářství. Zvláštní budovy v Jackson Parku nebudou mít Rusko žádné, nýbrž jen pavilon v paláci průmyslovém. Pro ženské odvětví ruské došlo právě několik maleb pro uměleckou výstavu.

Kalifornie žádala ve zvláštní depši o dalších 1500 stop v oddělení ovocnářském, v kterém již má zmlouveno 1090 stop. Vrchní ředitel odvětil ihned uspokojivě.

Nicholas Owrey, výstavní komisař pro světovou výstavu za kanadskou provincii Ontario, se dostavil. V kanadské budově má každá provincie svůj dvůr. Oddělení Ontario na jednom z oněch dvorů vystaví obilí, nerosty, dříví, med, vlnu a předměty archeologické.

Spolek ku povznesení návštěvy cizinců v Praze zašle na výstavu do Chicaga velké skvostné tablo s pohledy na Prahu.

"Stará Vídeň."

Generálnímu komisaři rakouskému dr. Palitschkovi byla zaslána kabelová depeše, že arcivévoda Karel Ludvík převzal protektorát nad "Starou Vídní." Znamená to nové vzpříčení pro celý podnik, poněvadž se budou hned přihlašovat

dvorní dodavatelé za vystavovatele ve "Staré Vídní," aby si pojistili přístřeží rakouského dvora. Syn arcivévody Karla Ludvíka, arcikníže František Ferdinand přijede ku konci září do Chicaga a bude mu ku počtu pořádku slavnost ve "Staré Vídní." Ředitel podniku přibude tam ku konci měsíce a započne bez odkladu s instalací předmětů výstavních. Hlavní starostí jest, aby byly všechny budovy do 1. května dokončeny, což se zdá skoro nemožné, povážíme-li, že musí být nejprve upraveny pozemek, aby byl k stavbě spřístupným a že celá skupina bude obsahovati přes 30 budov.

Lití dosud největší známé stříbrné sochy se šťastně 18. března podařilo. Jest to socha spravedlnosti určená pro výstavní budovu státu Montana, jako model k soše té stála známá herečka krásná Ada Rehanova. Socha jest 5 stop 10 palců vysoká, což jest právě výška krásného modelu. Socha stojí na stříbrné zeměkouli, jež má 7 stop v průměru. K lití sochy použito bylo 1600 lb. ryzého stříbra.

Plán kapitána Essrogera, rodilého Pražana.

Bernard Essroger, rodilý Pražan, jenž je přítomně zaměstnán v municipálním mapovém departementu, přijel k šťastnou myšlence, jež uskutečněna byvši byla by velikým magnetem pro návštěvníky chicagské výstavy. Essroger postaviti chce ohromnou budovu ze skla a železa při jezeru, v níž by se umístiti měla veliká sbírka tropických květů a stromů ze všech končin teplého pásma. Budova by zajímala 660x400 stop, čili pozemek, na němž by se dalo postaviti 96 domů při obyčejné rozloze 100x25 s. Do této budovy vešlo by se 10.000 lidí. Výlohy obnášely by půl milionu. Utvořiti se má společnost, již úkolem býti má obstarání nejlepších druhů tropických rostlin, jež by sestávala ze zkušených botaniků, jež vydati se má do horkých krajů a počítá s pracemi.

Výprava tato vypočtena na \$125.000 v čemž zahrnuta i doprava květů do Chicaga, takže celý podnik by vyžadoval nákladu na nejvýš \$625.000. Plán tento není k zavržení, uvážíme-li, že by to bylo ozdobou pro město zahrad a dodalo by to městu lesku nádherného. Kapitán Essroger zhotovil si již plán, a specifikace pro svůj podnik. Vnitřek paláce má býti velmi umělecky zařízen, aby činil dojem v pravdě tropický, a uprostřed zeleňalo by se malé jezírko. Čím dále od jezírka tím více stoupala by půda, až by pak při stěnách dosáhlo 20 stop výšky. Ze stromů rozmanitých bylo by zde zřítí kávovníky, stromy oranžové, palmy různých druhů, cukrové třtiny, rostliny úponkovité s rajskými květy a jiné. Ventilací systém byl by zcela nový a musil by prospívati vzrůstu květů a stromů. Kapitán Bernard Essroger, původce projektu jest rodilým Pražanem a jest star 58 roků. Studoval střední školy a universitu v Praze a zvolil si studii věd přírodních. Nejvíce pletl věnoval botanice. Mimo to studoval také školy technické.

Necití bolest.

Ct. p. Dostal:—Buďte tak laskav a pošlete mně ještě dvě láhve vašeho Plněného Balsámu. On mně výtečně slouží, že necitím žádnou bolest na prsou, když jej užívám, a při tom jednu krabičku prášků proti bolesti hlavy. S úctou J. Málek, Braceville, Ill.

Velká výhoda.

Na prodej jeden čelný hostinec v živém městečku v Nebrasce. Má mnoho příznivců mezi Čechy. Místo i cena se vám hodí, chcete-li takový obchod. Hlaste se v úřadě 212 Mc Cague Bldg., Omaha. 43ctf

Stávka před soudem.

Strojníci v Toledo ve státu Ohio vyvolali stávku a ta na rozkaz chéfa jednoty strojvedoucích a chéfa jednoty topičů se rozšířila a sice tím způsobem, že tyto vádové stávkáři prohlásili přerušit boycott proti všem nákladům linie Ann Arbor. Železniční společnost obrátila se, vidouc, že spojená na mnoze bylo na úkor její přepráso k soudům, aby vydaly rozkaz, jimž by dalš boycott vádčím stávkáři byl zakázán. Veškeré členové jednoty, třeba sami na stávce se nenalazajíc, nechtěli vozy z Ann Arbor a Toledo, kde stávka byla, dopravovati vůbec. Věc ta octla se posléze před soudem a soudce Taft v Detroit rozhodl na prospěch společnosti, rozkázav vádčím stávkáři, aby žádným způsobem neodvažovali se přerušovati mezistátní spojení dráb jakéhokoliv druhu. Týž soudce dále nařídil, jestli vádčové stávkáři skutečně dali takový a podobný rozkaz členům jednoty, že musí tento býti ihned odvolán, nemajili původce jeho kroky zákonně stihnouti. Případu takového v soudnictví až dosud nebylo a právě proto jest již zajímavým, že sám soudce Brown od nejvyššího spolkového soudu prohlásil, že podobného rozkazu jako vydal soudce Taft a později soudce Ricks na prospěch železniční společnosti proti její zřízencům, nikdy před tím nestávalo.

Rozsudek sám sebou zvláštní nemá tedy o co v podstatě se opřiti, zejména ale v ohledu rozhodnutí soudce Ricksa, jenž prohlašuje, že železniční zřízenci nemají práva kdy se jim zlíbí na stávku se odebrati a poněvadž tak učinili zatčení jsou. Soudce Clemens, člen mezinárodní, obchodní komise, jsa tázán na úsudek u věci této, vzhledem na rozhodnutí soudce Ricksa prohlásil, že případ ojedinělý a povážlivý, že mohl by míti následky. Soudce Veazey, rovněž člen komise téhož státu vyslovil se, že neví ani o jediném zákoně, jenž dal by se přímo vyloužiti na prospěch rozhodnutí výše jmenovaných dvou soudců, leč vzhledem na zákony mezistátní a obchodní aspoň z části opodstatnití. Týž řekl mezi jiným: "Nemyslím, že by zaměstnaní u té aneb oné společnosti neměli práva zastaviti práci aneb z práce vystoupiti, avšak zákon předpokládá, že učiní tak způsobem rozumným, tak aby neporušili některý zákon, jenž zní na ochranu životů a majetků."

Posuzujeme-li věc se stanoviska úplně nestranného, tož naskytne se nám otázka, zdali společnosti, majili míti dělníci vůči nim takovýto závazek, nejsou rovněž nuceny učiniti opatření na prospěch těch svých zřízenců, kteréž z práce propouští. Toho práva by zřízencům železničním společnosti upřiti nemohly. Pakli soudce Ricks dovolil, aby stávkáři byli zatčeni jedině proto, že na stávku se odebrali, pak musel by i dovoliti stávkáři společnosti, když tato bez náležitých důvodů toho, aneb onoho zřízence z práce propustí. Soudce Ricks neupřá sice rozsudek svým stávkářům ráva opustiti služby společnosti, avšak vyhrazuje si, aby se tak stalo vždy jen tehdy, když zájmy veřejnosti a majetek společnosti by tím neutrpěl. Zdalší ale zájmy veřejnosti, jež z jednotlivců sestávají celek tvoří, by netrpěly třeba v menší míře, když ten neb onen dělník, otec četné rodiny jest společností bez jakéhokoliv přičiny z práce propuštěn? Pakli jest povinnost dělníka v čas opověditi zaměstnavateli, že pracovati přestává, a tak a nejnak lze si rozsudek soudce Ricksa vyloužiti, jest i povinností té na druhé straně. Jedině takový výklad připouští svobodné instituce této země, kde rovné právo platí všem. Nezmíme nikdy se zřetele

pusití, že dělníka práce jest jeho kapitál, a nímž zacházeti si může dle vůle své. Tuto vůli na jiné přeneseti ovšem nemá, aniž soudruhy své ku složení práce nabádati by měl, avšak o vlastním jeho právu složití práci, kdy se mu zlíbí, nemůže býti ani dost malé pochyby, třeba mnozí ti soudcové v Ohio byli jiného náhledu jak se zdá. Zákona, jenž by taký poměr mezi dělníkem a zaměstnavatelem na vzájem urovnal k ochraně a bezpečnosti obou stran a s ohledem na zájmy veřejné bylo by zapotřebí a pak nemohlo by nikdy více dojiti tak daleko, jako právě u příležitosti této stávky v Ohio se stalo, aby dělník proto, že z práce odešel byl zatčen na podnět bohaté společnosti, již právník za peníze udělá vše k vůli, ať děje se tak v souhlasu se zákonem, či nie!

Český národ,

Jeho politické a kulturní snahy. Historický náhled o oprávněnosti českého národa na svobodu.

Úspěchy Čechů na poli kulturním. (Od r. 1620. — 1893.)

[Pokračování.]

II.

Čeští žurnalisté: Sladkovský, Jul. Grégr, Neruda, Hálek, Barák, Nápravník, prof. Šulc, K. Tůma, Fr. Šimáček, Čeněk, Vávra, Em. Tonner, J. Turnovský atd. pokračovali po prvních buditelích ve svých listech o politické probuzení českého národa, o jeho duševní pokrok a o národní hybnost a ruch na polích veřejných.

Všichni národní činitelé, buditele počínaje až k žurnalistice, všichni v době ježního století vykonali ohromné dílo. Probudili národ k životu, naučili mu mravní sílu, nadali jej politickým rozumem, vypěstovali v něm odvahu k zápasu ve všech odvětvích vědy, umění, obchodu a průmyslu, a což nejvzácnější, vstřípli v něj nádech pro slávu starých Slávů, z čehož vytryskla dnešní českého národa hrdost, zdatnost a česká nepodajnost.

Pokrok, který český národ od bitvy bělohorské po dnešní den učinil, nemá na světě rovna. Národ český vzrostl skoro na 6 milionů duší, stojí dnes na téže výši vzdělání jako nejosvětlenější národové světa; ba národ český v mnohém oborů cizimu předčí a jen tam odkázán je k cizíně, kde bohatá jinak vlast mu prostředků a darů odepřela.

Dokážeme pravdivost svého tvrzení fakty.

Již samo probuzení národa českého, záračné skoro, jeho lonská výstava zemská a tu a tam občas protestují, třebaš skroucené zprávy v cizích listech o Češích mohly by sloužiti za důkaz.

Psátí my pokusíme se o podrobnější, aby každý z našich čtenářů mohl dle pravdy čeliti veškerým narážkám na svoji národnost, naopak, aby hrá na krásnou, osvěcenou, vynikající bytí malou svou vlast, všude okázale se k ní hlásil, a pro ni mluvil. K důkazu projdeme všechna odvětví kultury. Jako první známka vzdělanosti národní okazuje se vždy národní školství.

Školství české jest dle věku rozděleno,

Děti od 6 až do 14 let chodí škol obecných, které jsou na všech jedné, dvou, třech, čtyřech i o pěti třídách; v městech o třídách osmi pročež poslední ročníky 6, 7. a 8. zvou se též školy měšťanské.

Do těchto škol děti choditi musí. Ve škole učí se děti psátí, počítati a zároveň vkládá se v mysl dětí základ ku všem v životě lidském potřebným, praktickým vědám; učí se fysice, přírodopisu země a dějepisu, kreslí se, pěstuje se tělocvik, zpívá 2 cizích jazyků, němčina a francouzina. Tělocvik a hospodářství věnuje se zřetele náležitý.